

Міністерство освіти і науки України
Національний університет «Полтавська політехніка
імені Юрія Кондратюка»
Навчально-науковий інститут фінансів, економіки, управління та права
Кафедра фінансів, банківського бізнесу та оподаткування
Білостоцький технологічний університет (Польща)
Університет прикладних наук (Литва)
Інститут транспорту та телекомунікацій (Латвія)
«1 грудня 1918 р.» Університет Альба Юлія (Румунія)
Міжнародний науково-освітній та навчальний центр (Естонія)
Київський національний університет імені Тараса Шевченка
Кафедра фінансів
Донецький національний університет імені Василя Стуса
Луцький національний технічний університет
Одеський національний економічний університет
Головне управління Державної казначейської служби України у Полтавській області

РОЗВИТОК ФІНАНСОВОГО РИНКУ В УКРАЇНІ: ЗАГРОЗИ, ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

**Матеріали V Міжнародної науково-практичної
конференції**

23 листопада 2023 р.

Полтава
2023

УДК 336.7 (06)
М.34

Редакційна колегія:

С. В. Онищенко, д.е.н., професор, директор навчально-наукового інституту фінансів, економіки, управління та права; С. Б. Єгоричева, д.е.н., професор; В. А. Кулик, д.е.н., професор; Л. О. Птащенко, д.е.н., професор; О. С. Вовченко, к.е.н., доцент; Л. А. Свистун, к.е.н., доцент; Ю. С. Худолій, к.е.н., доцент.

М.34 Розвиток фінансового ринку в Україні: загрози, проблеми та перспективи: Матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції, 23 листопада 2023 р. Полтава: НУПП, 2023. 151 с.

ISBN 978-966-616-184-3

У збірнику матеріалів науково-практичної конференції розглядаються актуальні проблеми та перспективи розвитку економічних відносин на ринку фінансових послуг у контексті світового досвіду та українських реалій; теоретичні та методичні аспекти забезпечення безпеки фінансового ринку України в умовах нестабільного економічного середовища; шляхи та методи управління фінансами суб'єктів підприємництва; проблеми обліку і оподаткування підприємств; сучасні тенденції та проблеми грошово-кредитного ринку України.

Участь у конференції взяли науковці та практики з Баку, Бамберга, Сучави, Таллінна, Берегового, Вінниці, Донецька, Житомира, Ірпеня, Києва, Луцька, Одеси, Полтави, Сум, Ужгорода.

Призначений для фахівців фінансового ринку, працівників фінансової сфери, науковців, викладачів, слухачів та студентів.

УДК 336.7 (06)

ISBN 978-966-616-184-3

© Національний університет «Полтавська політехніка» імені Юрія Кондратюка

ознаки, характеристики, а також ідентифікувати сучасні загрози безпеці та фактори, що їх визначають.

Література

1. Денисов О. Є. Сутність поняття економічної безпеки та її вплив на розвиток державності. *Економіка та держава*. 2016. № 7. С. 52-57.
2. Концепція економічної безпеки України. Ін-т. економ. прогнозування; кер. проекту В.М. Геєць. Київ : Логос, 1999. 56 с.
3. Кіржецький Ю. І., Кіржецька М. С. Державні важелі забезпечення економічної безпеки галузей реального сектору. *Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна*. 2017. Випуск 1. С. 62-71.

УДК 336.2 : 338.224.4

*Маслій Олександра Анатоліївна,
кандидат економічних наук, доцент
Белкіна Марія Олександрівна,
студентка*

*Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
(Україна)*

БЮДЖЕТОУТВОРЮЮЧІ ПІДПРИЄМСТВА ТА ЇХ РОЛЬ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ ДЕРЖАВИ

У сучасних реаліях функціонування національної економіки України, які більшою мірою зумовлені повномасштабною війною з російською федерацією, стрімкими трансформаційними процесами, політичною та соціальною нестабільністю, гострою є проблема мобілізації ресурсів для підтримки достатнього рівня фінансової безпеки, що в свою чергу значно залежить від ступеня наповненості бюджетів усіх рівнів та якості управління ними.

У цьому контексті, бюджетуютьчі підприємства стають ключовими «гравцями», які визначають ступінь відновлення та можливість сталого розвитку економіки України. Їх роль у формуванні бюджету, підтримці соціальних програм та інфраструктурних проєктів набуває критичного значення для забезпечення стабільності та довгострокового економічного зростання. Водночас, спроможність ефективно адаптуватися до змін в економічному середовищі відображає їх значимість для досягнення національних стратегічних цілей.

На сьогодні у переважній кількості досліджень бюджетуютьчі підприємства ототожнюються із великими платниками податків (ВПП), оскільки, як відомо, саме податкові надходження складають основу формування як місцевих, так і центрального бюджетів. Відповідно, суб'єкти господарювання, які сплачують найбільші обсяги податкових відрахувань, можна віднести до категорії бюджетуютьчих.

Єдиним законодавчо визначеним є тлумачення терміну «великий платник податків», що зазначено у Податковому кодексі України. Так, відповідно до п.п. 14.1.24 ПКУ великий платник податків – це юридична особа або постійне представництво нерезидента на території України, у якої обсяг доходу від усіх видів діяльності за останні чотири послідовні податкові (звітні) квартали перевищує еквівалент 50 млн євро, визначений за середньозваженим офіційним курсом НБУ за той самий період, або загальна сума податків, зборів, платежів, сплачених до державного бюджету України, контроль за справлянням яких покладено на контролюючі органи, крім митних платежів, за такий самий період перевищує еквівалент 1,5 млн євро, визначений за середньозваженим офіційним курсом НБУ за той самий період [1].

Критерії віднесення підприємства до категорії «великий платник податків»
та їх числовий вираз відповідно до Податкового кодексу України

Критерій віднесення підприємства до категорії «великий платник податків»	Числовий вираз критеріїв		
	2011 рік	2017 рік	2023 рік
Дохід від усіх видів діяльності	> 500 млн. грн	> 1 млрд. грн	> 50 млн. євро
Загальна сума податків, зборів, платежів, сплачених до державного бюджету України	> 12 млн. грн	> 20 млн. грн	> 1,5 млн. євро

Джерело: складено авторами за даними Податкового кодексу України [1]

Ю. Махиніч відзначає, що великими платниками податків в Україні є суб'єкти різних форм власності, які «...становлять прерогативу у відносинах із наповнення Державного бюджету України та підлягають особливому механізму податкового адміністрування» [2, с. 63]. За сучасних умов безпрецедентного дефіциту бюджетних коштів значна увага має приділятися діяльності бюджетоутворюючих підприємств, оскільки її ефективність має безпосередній вплив на фінансову безпеку держави. У цьому контексті мова йдеться, зокрема, про роль таких суб'єктів господарювання у формуванні дохідної частини місцевих та державного бюджетів.

Податки, що сплачуються великими платниками, та їх фіскальна ефективність є фундаментальною основою бюджетної й фінансової безпеки держави [3]. Перед податковими надходженнями від ВВП стоять вимоги щодо їх стабільності, безперервності та тривалості, що, в свою чергу, є детермінантом ефективності бюджетного механізму [4].

У вітчизняній практиці нерідко зустрічаються випадки діяльності підприємців – великих платників податків поза межами правового поля. Це стосується, зокрема, використання податкових ям, легалізації незаконно отриманих доходів, неправомірного повернення ПДВ, укладання нечесних угод, використання бухгалтерських методів фальсифікації, що призводить до розширення тіньового сектору економіки та є вагомою загрозою фінансовій безпеці держави, адже спричиняє значні втрати для бюджету. Така ситуація вказує на необхідність налагодження стійких партнерських відносин держави та великих платників із метою мінімізації кількості «ухилянтів» від сплати податків та наповнення дохідної частини бюджету.

Не можна також не згадати роль бюджетоутворюючих підприємств у процесі регулювання інвестиційних процесів (як внутрішніх, так і пов'язаних з іноземними контрагентами), які виступають додатковим джерелом надходжень до державної скарбниці. Так, наприклад, залучення іноземного інвестування відкриває можливості створення нових робочих місць, урізноманітнення матеріальної бази, зокрема, будівництва нових виробничих потужностей, розширення торговельних зв'язків тощо. Такі зміни, в свою чергу, можуть мати стабілізуючий ефект на наявних надходженнях до держбюджету, а також забезпечити нові [5, с. 211].

Таким чином, бюджетоутворюючі підприємства (великі платники податків) відіграють стратегічно важливу роль для фінансової безпеки держави та суспільства шляхом продукування переважної частини бюджету й ВВП, створення значної кількості робочих місць та фінансового забезпечення реалізації національних інтересів.

Література

1. Податковий кодекс України: офіц. текст. Київ: ВР, 2010. URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 09.11.2023).
2. Махиніч Ю.С. Правові особливості суб'єктів, що відносяться до категорії великих платників податків в Україні. *Науковий вісник Херсонського державного університету* : зб. наук. праць. Серія «Юридичні науки». 2017. № 6-2. С. 62-65.

3. Pugach, A.A., Matkovskiy, A.V. Analysis the Threats to Economic Security of Ukraine in Modern Conditions of Functioning the National Economy. *European Applied Sciences*. Germany. 2014. 2. P. 196.

4. Онищенко С. В., Бережна А. Ю., Філонич О. М. Бюджетний механізм: методологічні підходи та практика бюджетної децентралізації. *Проблеми економіки*. 2021. № 1 (47). С. 107-122. URL: https://www.problecon.com/export_pdf/problems-of-economy-2021-1_0-pages-107_122.pdf

5. Гой В., Шестак Л. Роль великих платників податків у наповненні державного бюджету України. *Фінансове право*. 2009. № 10. С. 208-211. URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/15779/54Goi.pdf?sequence=1>.

6. Онищенко С.В., Маслій О.А., Глушко А.Д., Черв'як А.В. *Загрози соціально-економічній безпеці України*: монографія. Полтава: Національний університет імені Юрія Кондратюка, 2022. 375 с.

УДК 336.32

*Потеряйко Артем Юрійович,
студент*

*Національний університет «Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»
Науковий керівник: Глушко Аліна Дмитрівна к.е.н., доцент*

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА СТРАТЕГІЧНО ВАЖЛИВИХ ПІДПРИЄМСТВ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

В умовах повномасштабної війни в Україні, зростання ризиків і загроз для національної економіки ключовою умовою економічної стійкості та ефективності повоєнного відновлення країни є забезпечення фінансової безпеки підприємств. Від рівня фінансової безпеки залежить здатність суб'єкта господарювання успішно адаптуватися до мінливого бізнес-середовища, стійкість до зовнішніх і внутрішніх загроз, ефективність використання усіх видів ресурсів [1].

Безпрецедентні виклики, спричинені війною рф проти України, актуалізували питання забезпечення фінансової безпеки підприємств, які мають стратегічне значення для економіки країни або регіону. Згідно з Постановою Кабінету Міністрів України «Про визначення критеріїв віднесення об'єктів державної власності до таких, що мають стратегічне значення для економіки і безпеки держави», до цієї категорії відносяться: підприємства паливно-енергетичного комплексу, які забезпечують цілісність об'єднаної енергетичної системи України; атомні електростанції; гідроелектростанції з греблями, що забезпечують водопостачання споживачам; підприємства, що провадять діяльність з транспортування магістральними газо- та нафтопроводами і зберігання у підземних нафто- та газосховищах; підприємства, що здійснюють видобування та переробку корисних копалин загальнодержавного значення; підприємства, що провадять діяльність у сфері телекомунікацій, користування радіочастотним ресурсом та надання послуг поштового зв'язку, державні радіо- і телекомпанії; підприємства авіаційної та ракетно-космічної промисловості; хлібоприймальні та хлібозаготівельні підприємства, що забезпечують розміщення і зберігання матеріальних цінностей державного резерву; підприємства, які належать до категорії великих платників податків та інші [2].

Водночас, в умовах війни, у відповідності до Закону України «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» було сформовано додаткові критерії визначення підприємств, установ і організацій, які є критично важливими для функціонування економіки та забезпечення життєдіяльності населення в особливий період, для цілей бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час. Таким чином, перелік стратегічно важливих підприємств доповнився суб'єктами